

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยซึ่งเป็นทั้งในด้านการเป็นพื้นที่การผลิต การเป็นพื้นที่การค้า การเป็นพื้นที่แพร่ระบาดและการเป็นทางผ่านยาเสพติด โดยมีตัวยาที่สำคัญคือ ผิ่น (Opium) เฮโรอีน (Heroin) ยาบ้า (Methamphetamine) สารระเหย (Inhalant) กัญชา (Cannabis) และสารเสพติดประเภทออกฤทธิ์บางชนิด โดยในส่วนของ การเป็นพื้นที่ผลิต เนื่องจากประเทศไทยมีส่วนที่ติดกับพื้นที่ที่สามารถผลิตยาเสพติดประเภทฝิ่นและเฮโรอีน ซึ่งผลิตมากในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการผลิตยาบ้าอีกด้วย ยาเสพติดที่มีการผลิตในประเทศไทยอีกชนิดก็คือ กัญชาที่มีมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานภาพการเป็นพื้นที่การค้า โดยการค้าเฮโรอีนจะกระจายบริเวณภาคเหนือของประเทศ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ กรุงเทพมหานคร ภาคใต้และชายงานต่างประเทศซึ่งเชื่อมโยงกับชายงานในประเทศ การค้าเฮโรอีนส่วนใหญ่ถูกลำเลียงไปต่างประเทศ โดยมีลักษณะการค้าข้ามชาติ แต่ในปัจจุบันบางเครือข่ายหยุดดำเนินการและหันไปค้ายาบ้าแทน การค้ากัญชาจะมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กัญชาที่รวบรวมได้ก็จะส่งออกไปยังต่างประเทศเป็นหลัก ปัจจุบันกล่าวได้ว่าการค้ากัญชาลดน้อยลงมาก การค้าในประเทศส่วนใหญ่เพื่อใช้เสพภายในประเทศ ในส่วนของการค้ายาบ้าในปัจจุบันได้กระจายอยู่ทั่วภูมิภาค ผู้ค้ามีทั้งระดับใหญ่ ระดับกลางและระดับย่อย เครือข่ายการค้ายาเสพติดไม่มีองค์กรที่ชัดเจนแม้แต่นักค้ารายย่อยก็สามารถหาขายาบ้ามาจำหน่ายได้โดยง่าย สาเหตุที่สถานการณ์ยาเสพติดยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจาก

1) ปริมาณยาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งยาบ้า เฮโรอีน และไอซ์ ยังคงมีเป็นจำนวนมาก เห็นได้จากการจับกุมในประเทศเพื่อนบ้านที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา

2) ยังคงมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 พบการนำเข้าในพื้นที่ชายแดน 33 อำเภอ 13 จังหวัด เป็นพื้นที่นำเข้าหลัก 15 อำเภอ 8 จังหวัด และปริมาณการลักลอบนำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะยาบ้าซึ่งเป็นยาเสพติดหลักที่มีการลักลอบนำเข้ามากที่สุด ในปี 2551 สามารถจับกุมได้จำนวน 20.6 ล้านเม็ด เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ที่จับกุมได้ 15.7 ล้านเม็ด สำหรับครึ่งปี 2552 จับกุมได้ประมาณ 12.3 ล้านเม็ด

3) กลุ่มนักค้าเก่าที่เป็นรายสำคัญ กลุ่มนักค้าที่ถูกจับกุมและได้รับการประกันตัว (ปล่อยตัวชั่วคราว) หรือพักการลงโทษ กลับมาเคลื่อนไหวกระทำความผิดซ้ำอีก บางส่วนเชื่อมโยง

กับนักค้ารายสำคัญที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นผู้ที่บงการ การค้าโดยใช้โทรศัพท์มือถือส่งซื้อขายยาเสพติด

4) กลุ่มนักค้ารายใหม่ (ประมาณร้อยละ 70) บางส่วนเดิมเป็นผู้เสพที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผันตัวเองมาเป็นนักค้ารายย่อย แทนนักค้ารายย่อยเดิมที่ถูกกวาดล้างจับกุมไปตอนประกาศสงครามกับยาเสพติด

5) ยังคงมีนักค้าชาวต่างชาติ เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่า 54 สัญชาติ โดยเฉพาะกลุ่ม นักค้า 3 สัญชาติ ประเทศเพื่อนบ้านที่ติดกับประเทศไทย มีสัดส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดมากถึงร้อยละ 78.9 ของนักค้าชาวต่างชาติทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มเครือข่ายการค้าชาวแอฟริกันตะวันตก ซึ่งมีชาวไนจีเรียเป็นตัวการสำคัญ เข้ามามีบทบาทลักลอบค้า (สำนักงาน ป.ป.ส.)

นับวันปัญหายาเสพติดของประเทศได้ทวีความรุนแรง และขยายตัวไปทุกพื้นที่ แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พยายามเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาตลอด แต่เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น มีมูลเหตุจูงใจสูงมากในเรื่องของเงินตอบแทนหรือผลกำไร จึงทำให้ผู้กระทำความผิดเล็งต่อความคุ้มค่าต่อการเสี่ยงและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายหลักที่ใช้บังคับอยู่ ในปัจจุบันอันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ได้บัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตก็ตาม ซึ่งอย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถนำตัวการใหญ่ซึ่งเป็นนายทุนอยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดมาลงโทษได้ และเจ้าหน้าที่มักจะจับกุมและปราบปรามได้เฉพาะผู้กระทำความผิดรายย่อยเท่านั้น ผู้ค้ารายย่อยมักจะขาดพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้ค้ารายใหญ่หรือนายทุน เพราะเนื่องจากนักค้ายาเสพติดได้พัฒนาขีดความสามารถเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) และขยายตัวออกไปสู่ระดับประเทศในรูปของอาชญากรรมสากล (Universal Crime) มีการดำเนินการอย่างลับซับซ้อนยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การพิจารณาส่งลงโทษของศาลได้ แม้ในบางครั้งอาจจะจับกุมและศาลลงโทษ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากนายทุนค้ายาเสพติดยังมี “เงิน” ที่ได้ผลกำไรจำนวนมาก

อย่างไรก็ดีปัญหายาเสพติดยังคงทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆจนกลายเป็นปัญหาที่วิกฤต และเป็นปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องระดมสรรพกำลังช่วยกันป้องกันและแก้ไขอย่างรีบเร่ง อีกทั้งผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ยังคงเป็นผู้มีอิทธิพลทางด้านการเงินและทางการเมือง เป็นผู้มียุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติ ดังนั้น บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น ยังคงมีบทบาทที่สำคัญในการปราบปรามผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะ โดยวิธีการ

ลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ผู้กระทำผิด หรือแม้กระทำการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก เช่น การยึดทรัพย์สิน ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรมนั้นยังคงเป็นบทบาทที่สำคัญบทบาทหนึ่งในการทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม เพราะการยึดทรัพย์สินนั้นเป็นกระบวนการซึ่งถือได้ว่านักค้ายาเสพติดเกิดความเกรงกลัวต่อการสูญเสียทรัพย์สิน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้พิษภัยของอาชญากรรม ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม และบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรมนั้น ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญเพื่อให้ผู้ค้ายาเสพติดเกิดความเกรงกลัว เพราะมาตรการในการยึดทรัพย์สินมีกลไกและกระบวนการที่เข้มงวด ดังนั้น ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นบุคลากรในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมภาค 5 ในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม กรณีศึกษา สำนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมภาค 5 ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อการดำเนินงานให้ผลมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาบทบาทการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงบทบาทการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม ตลอดจนประสิทธิภาพในการยึดทรัพย์สิน อีกทั้งปัญหาและอุปสรรค เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการยึดทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในการยึดทรัพย์สินคดีอาชญากรรม : กรณีศึกษาสำนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมภาค 5

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) บทบาทการยึดทรัพย์สันคดียาเสพติด
- 2) ประสิทธิภาพในการยึดทรัพย์สันคดียาเสพติด
- 3) ปัญหาและอุปสรรคในการยึดทรัพย์สันคดียาเสพติด
- 4) แนวทางการพัฒนากระบวนการยึดทรัพย์สันคดียาเสพติด

1.4.3 ขอบเขตด้านบุคคล

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 20 คน ซึ่งได้ทำหน้าที่ในด้านการยึดทรัพย์สันคดียาเสพติดโดยตรง มีความรู้ ความชำนาญการ และประสบการณ์ในด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี หรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน หรือด้วยวิธีการใดๆ จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจดังนี้

นอกจากนี้ อาจจะกล่าวในอีกความหมายหนึ่งก็คือ หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งมีเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้ว ไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ เป็นช่วงระยะสั้นหรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในอำนาจ หรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว

สำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดภาค 5 หมายถึง หน่วยงานส่วนภูมิภาค ที่ดูแลและรับผิดชอบ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย , จังหวัดแม่ฮ่องสอน , จังหวัดลำพูน , จังหวัดลำปาง , จังหวัดแพร่, จังหวัดพะเยา, จังหวัดน่าน

การจัดการ (Management) หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ซึ่งตามความหมายนี้ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ขบวนการ (process) ในความหมายของการจัดการนี้หมายถึงหน้าที่ต่างๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มนำองค์การ และการควบคุมซึ่งจะได้อธิบายละเอียดต่อไปในหัวข้อต่อไปเกี่ยวกับ หน้าที่และขบวนการจัดการ

การยึดทรัพย์ หมายถึง การที่เจ้าพนักงานเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครอง ของบุคคล เพราะเหตุที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายหรือเพื่อบังคับคดี

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สิน และยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตาม พ.ร.บ.2534

ผู้ค้ารายสำคัญ หมายถึง ผู้ค้าที่มีเครือข่าย การค้ายาเสพติดเชื่อมโยงหลายจังหวัด เป็นหน้าที่ของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาคหรือกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดในการปราบปรามจับกุม

ผู้ค้าเครือข่ายรายย่อย หมายถึง ผู้ค้าที่มีเครือข่ายภายในจังหวัด เป็นหน้าที่ของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในการปราบปรามจับกุม

ผู้ค้ารายย่อย หมายถึง ผู้ค้าที่ขายยาเสพติดให้กับผู้เสพ ยังไม่มีเครือข่าย